

Zkušenosti s využitím pasivních dozimetrů

Radiello®

**Zdravotní ústav se sídlem v Hradci Králové, Centrum hygienických
laboratoří**

Ing. Jiří Pavlosek

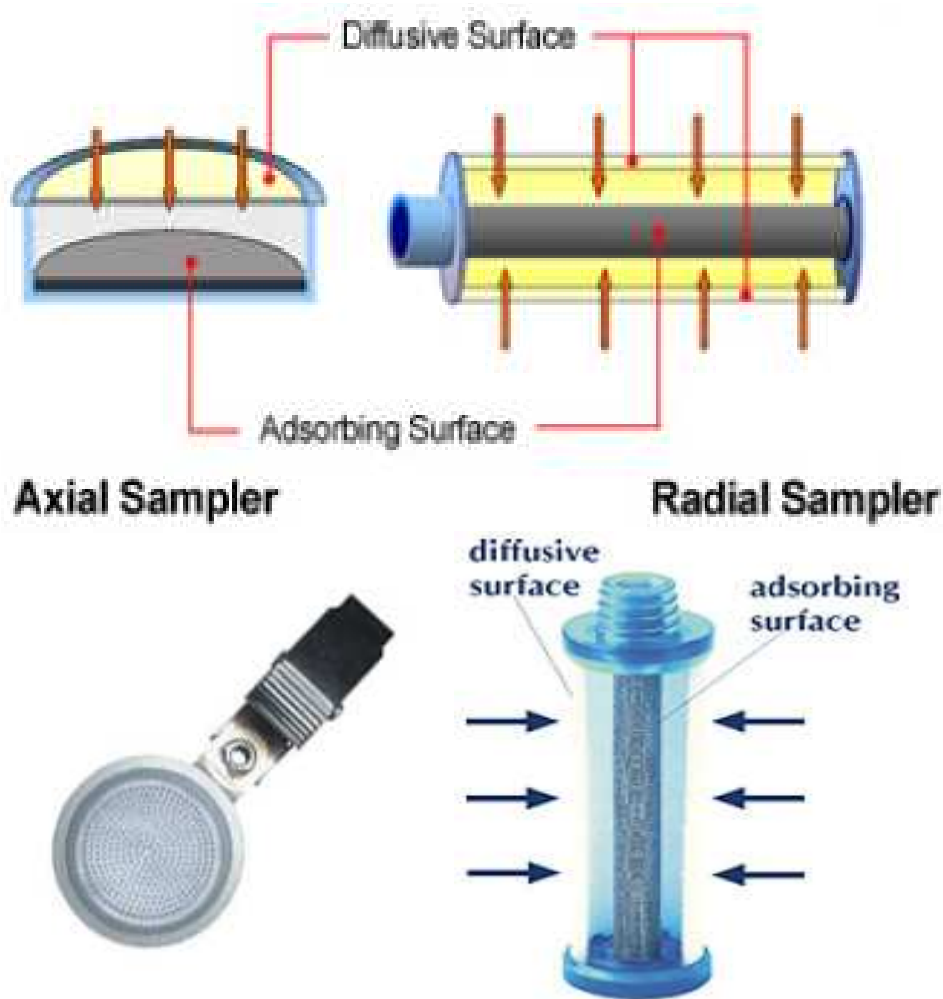

Radiello®

Patentované zařízení pro pasivní difúzní vzorkování analytů v ovzduší

Vyvinuto v italském institutu Fondazione Salvatore Maugeri, Padova ve spolupráci s European Commission's Joint Research Center

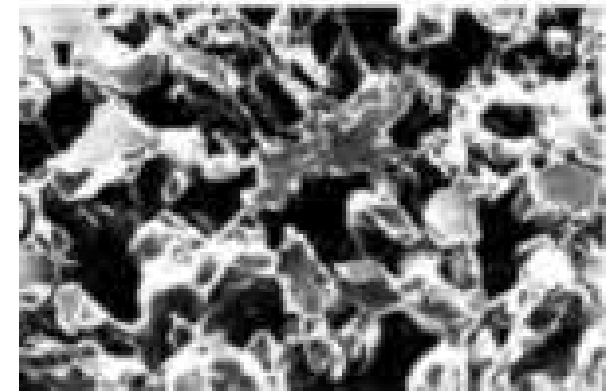
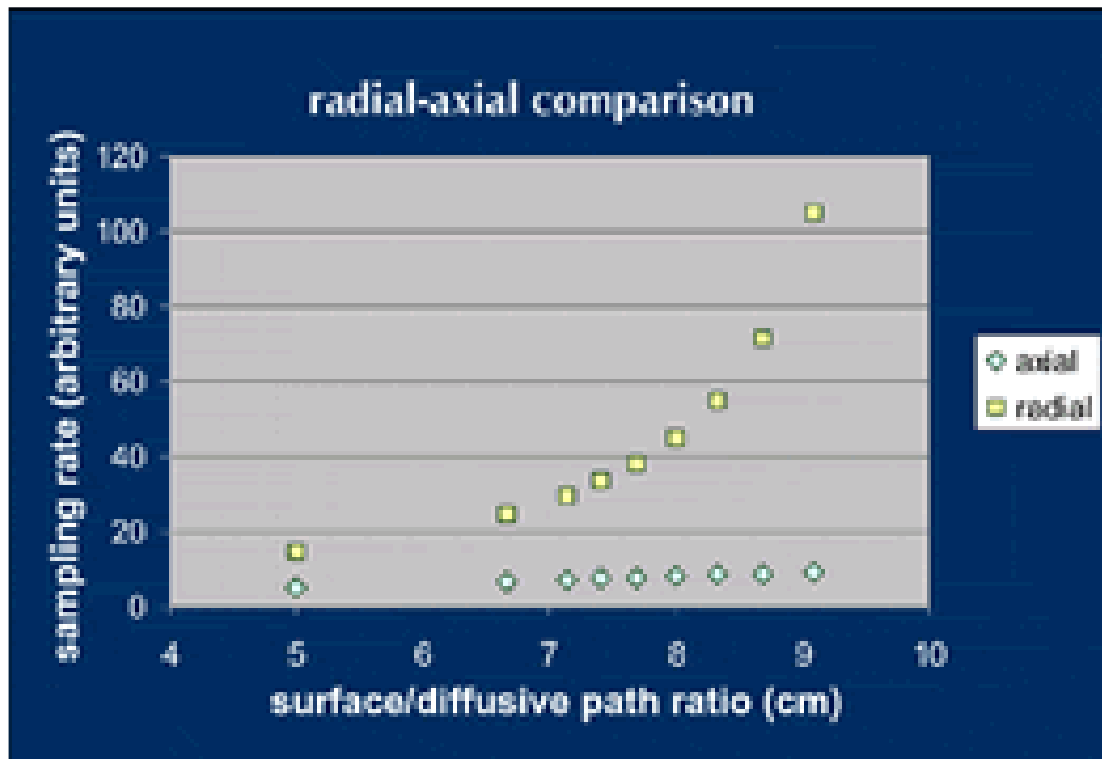
Princip radiálního vzorkovače

Přednosti vzorkovače radiello:

- podstatně větší povrch
- výrazné zvýšení rychlosti sorpce, nejméně 3x - velká sorpční kapacita
- minimalizace zpětné difúze
- vyšší reprodukovatelnost
- zkrácení doby vzorkování – 15 minut až 30 dnů (1ppb – 1000 ppm)

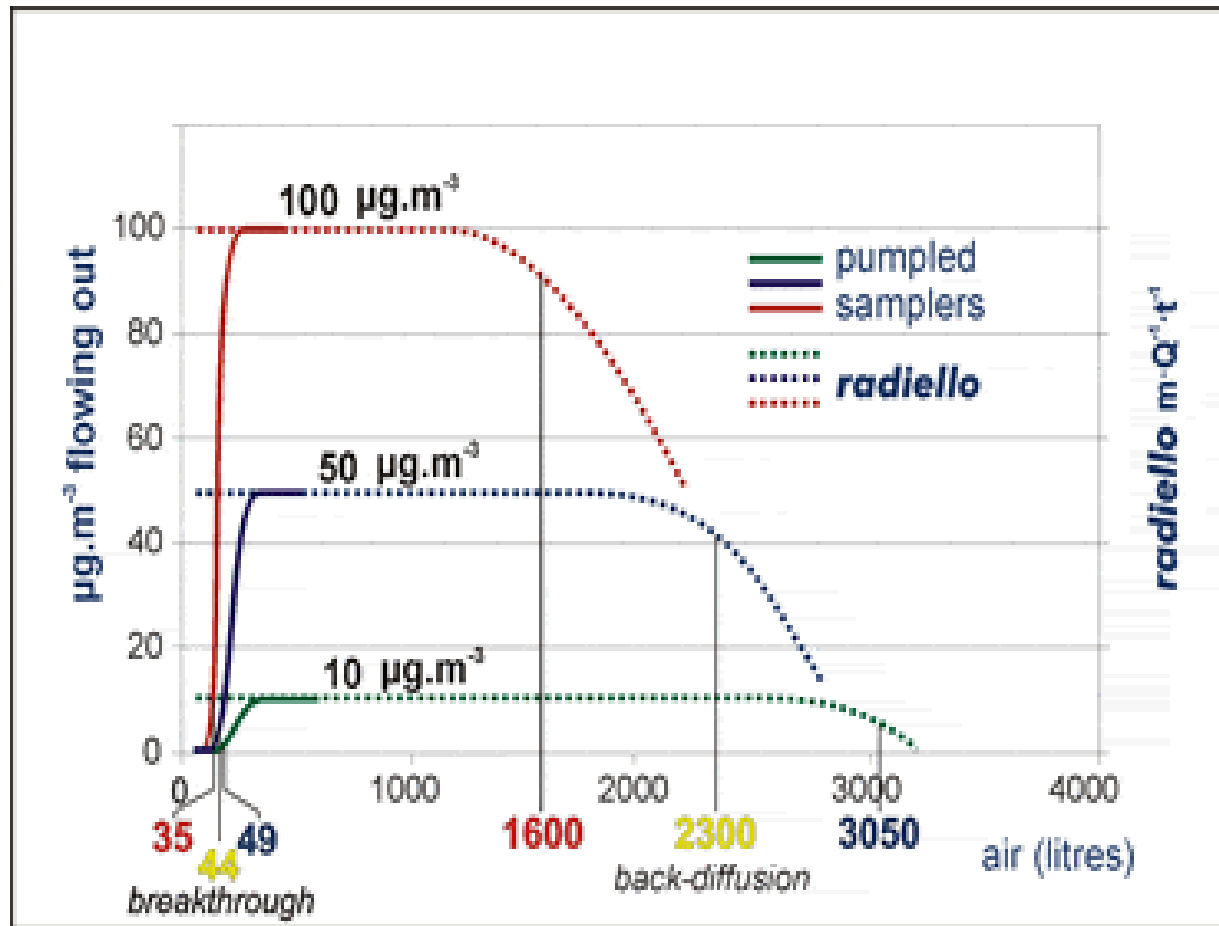
Rychlost difúzní sorpce je vyšší s použitím radiálního sampleru oproti axiálnímu sampleru (např. benzen @25°C <10ml/min vs. >70ml/min)

Pro axiální vzorkovač se účinnost vzorkování zvyšuje lineárně s poměrem difúzního povrchu k difúzní dráze, pro vzorkovač Radiello roste tato účinnost exponenciálně.

Mikroporézní difúzní stěna vzorkovače Radiello

**Porovnání: - průřez na trubici při odběru
průtokem**
**- zpětná difúze při radiálním
pasivním odběru**

ZÚ se sídlem v Hradci Králové,
Centrum hygienických laboratoří

Další charakteristiky vzorkovače Radiello

- odpuzuje vodu a nevadí mu zhoršené klimatické podmínky
- umožňuje dobu expozice od 15 minut do 30 dnů
- dovoluje měření koncentrací od 1 ppb až do více než 1000 ppm
- dovoluje použití termální desorpce a GC-MS analýzy
- je vhodný pro zpracování velkého množství vzorků je chemicky inertní, vyroben z polykarbonátu, mikroporezního polyethylenu a nerezavějící oceli
- neomezeně mnohonásobně použitelný (s výjimkou adsorpčních kolonek termální desorpci, ty lze kondicionovat a použít opakovaně)
- garantuje velmi nízké detekční limity až do 0,1 µg/m³
- hmotnost zařízení je okolo 10 g - to dovoluje jeho nošení nebo zavěšení také vertikálně pomocí malé polykarbonátové opory

Vliv meteorologických podmínek na vzorkování

Vzorkovací rychlost Q je funkce difúzního koeficientu D , což je termodynamická vlastnost každé chemické látky.

D se mění s teplotou (T) a tlakem (p), proto také vzorkovací rychlost je funkcí těchto proměnných

$$Q = f(T, p)$$

Tabelované Q hodnoty pro každou látku byly měřeny při 25 °C a 1013 hPa.

Korekci Q pro atmosférický tlak je obvykle možno zanedbat, neboť její závislost je lineární.

Na teplotě závisí vzorkovací rychlost Q exponenciálně, například pro vzorkování TOL chyba $\pm 5\%$ odpovídá změně $T 25 \pm 10$ °C.

Difúzní válečky

Příklady použití:

TOL- sirouhlíkem

ozón, NO₂, aldehydy

TOL-TD

anestetika, páry

Podkladová destička – difúzní trubice (váleček) se zašroubuje do podkladové destičky z polykarbonátu. Pro vzorkování v terénu je trubice v horizontální poloze, při osobních odběrech je váleček umístěn vertikálně.

Plastová schránka

Pro ochranu vzorkovačů před nepříznivými povětrnostními podmínkami při venkovních odběrech.

Lze umístit 4 vzorkovače.

radiello® - metody

Analyt – Princip stanovení

- **Aldehydy** chemisorpce na 2,4-DNPH → *Chromatografie*
- **VOCs/BTEX** CS₂ chem. des. (aktivní uhlí) → *Chromatografie*
- **VOCs/BTEX** tepelná desorpce (grafitický uhlík) → *Chromatografie*
- **NO₂/SO₂/HF** chemisorpce na triethanolamin → *fotom. / IC / Ion sel. elektroda*
- **O₃** chemisorpce na 4,4'-dipyridylethylen → *Fotometrie*
- **H₂S** chemisorpce na octan zinečnatý → *Fotometrie*
- **NH₃** chemisorpce na kys. fosforečnou → *Fotometrie*
- **HCl** (adsorpce na silikagel) → *Ion Chromatography*
- **Anestetika** adsorpce na aktivní uhlí/mol. síto, chem.desorpce MeOH-H₂O → *Chromatografie*
- **Fenol, kresoly a dimetylfenoly** (tepelná desorpce (Tenax TA) → *Chromatografie*

radiello® - připravuje

- **1,3-butadien a isopren**

Metody Radiello použité v CHL ZÚ Hradec Králové

1. Aldehydy

Difúzní válec: modrý

Adsorpční kolonka: nerezová mřížka plněná Florisilem s naneseným derivatizačním činidlem 2,4-DNPH

Chemická desorpce: acetonitrilem

Metoda stanovení analytů: HPLC-VIS

Koeficienty Q rychlosti vzorkování jsou stanoveny a tedy je možno tuto metodu použít pro tyto aldehydy:

acetaldehyd, akrolein, benzaldehyd, butanal, hexanal, formaldehyd, glutaric aldehyde, isopentanal, pentanal, propanal.

Např. pro formaldehyd – po 7denním odběru je uveden LOQ=0,1µg/m³

2. TOL – termální desorpce

Difúzní válec: žlutý

Adsorpční kolonka: nerezová mřížka plněná grafitizovaným uhlíkem

(Carbograph 4)

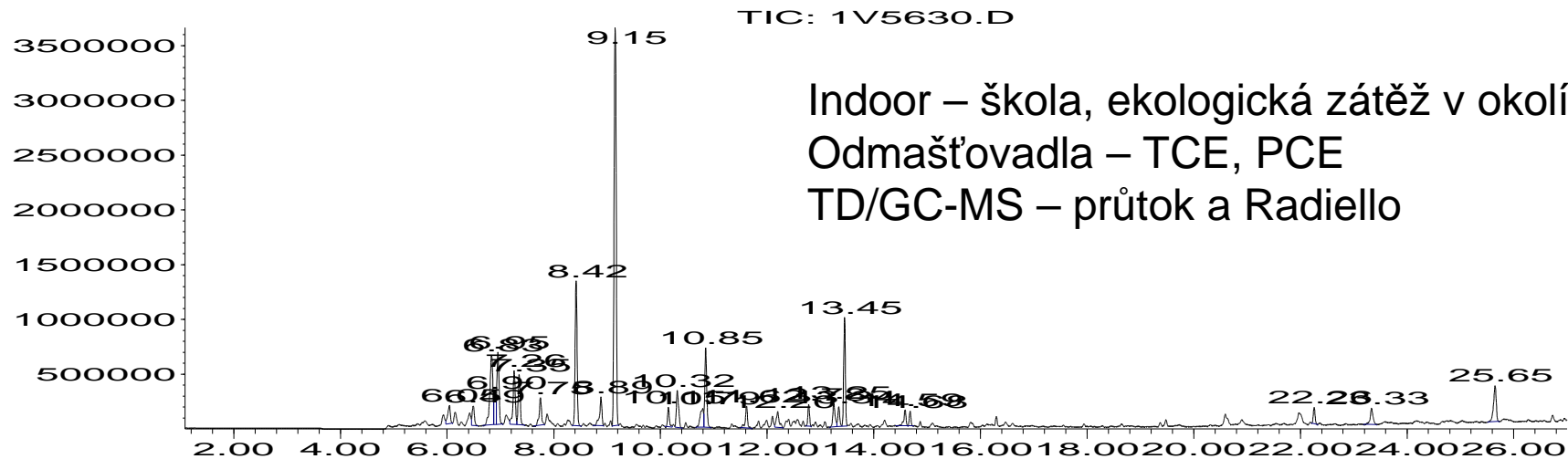
Desorpce: termální

Metoda stanovení analytů: TD/GC-MS

Koeficienty rychlosti vzorkování stanoveny pro 32 těkavých organických látek.

Analyt	Sampling rate Q (ml/min)	Exposure time(dny)	LOQ (µg/m ³)
Benzene	27,8	7	0,05
Benzene	26,8	14	0,05
Toluene	30,0	14	0,01
Ethylben.	25,7	14	0,01
p-Xylene	26,6	14	0,01

Abundance

Time-->

Analyty	ng/vzorek - pasivní	ng/vzorek-průtok
Benzen	211,3	52,6
Trichloretylen	1925,9	639,0
Toluen	2742,3	735,8
Tetrachloretylen	14883,5	5079,2
Etylbenzen	255,2	79,3
Xyleny	795,9	228,0
Styren	254,9	26,9

3. Anestetika

Difúzní válec: šedý (stříbrný) zpevněný nerezovou mřížkou

Adsorpční kolonka: nerezová mřížka plněná molekulovým sítem a aktivním uhlím

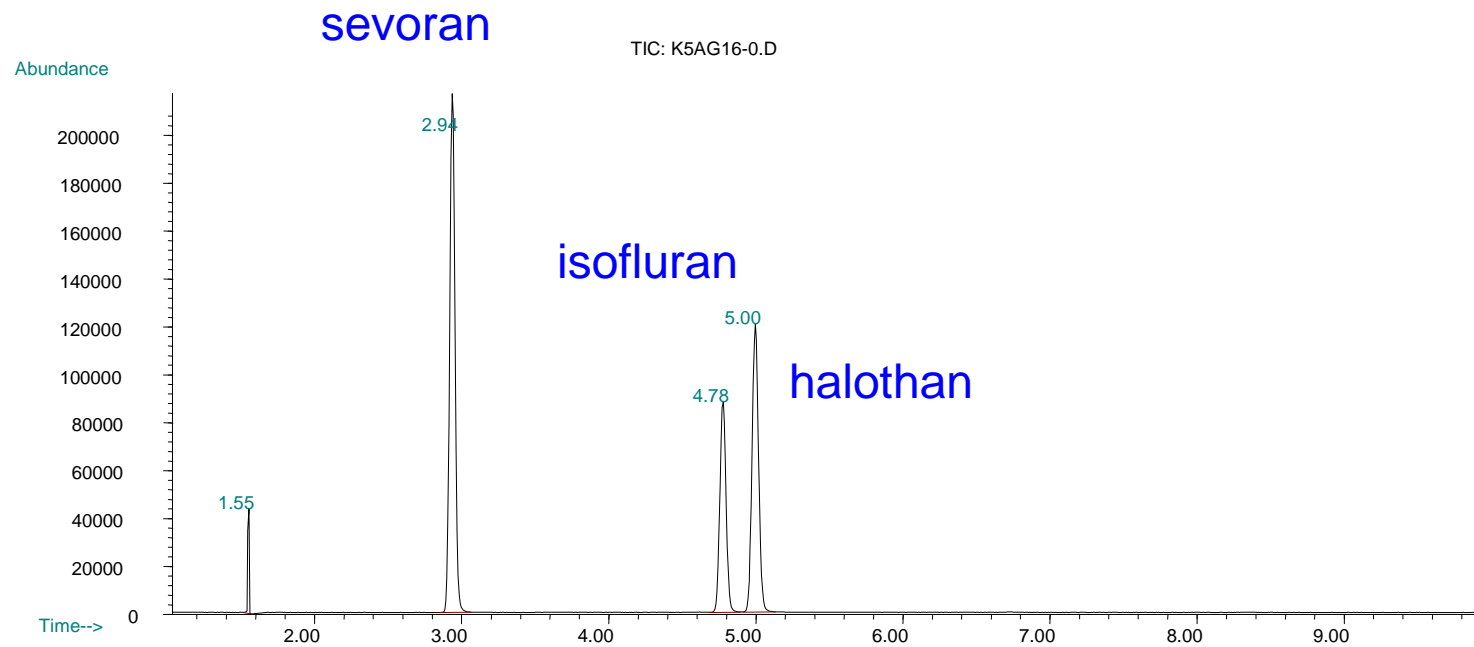
Desorpce: extrakcí MeOH-H₂O (40:60)

Metoda stanovení analytů: HS/GC-MS nebo HS/GC-ECD (vyjma sevoranu)

Koeficienty rychlosti vzorkování stanoveny pro 5 látek.

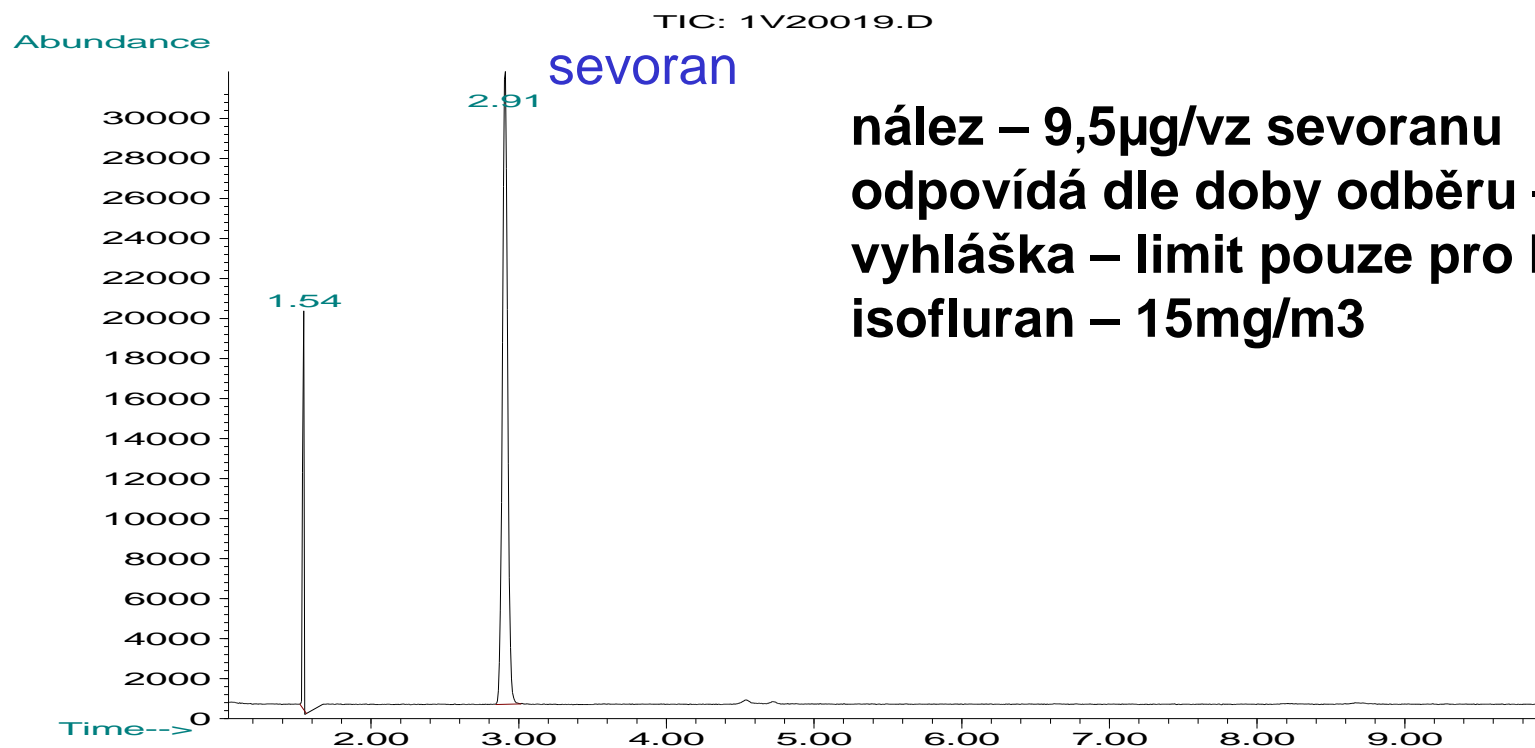
Analyt	Sampling rate Q (ml/min)
N ₂ O	1,01
Isoflurane (forane)	2,25
ethrane	3.39
halothane	4,93
Sevorane (sevoflurane)	0,92

Separace anestetik metodou *Radiello*®

Chromatografické podmínky:
Kolona: HP INNOWAX 30mx0,25mmx0,5µm
Nástřik: technika headspace
Detektor: MS

**Odběr pracovního ovzduší – operační sál, nemocnice,
odd. dětské chirurgie, anestezie na masku
Komerční zakázka – předpoklad zvýšeného nálezu
Anestetikum - sevoran**

**nález – 9,5 μ g/vz sevoranu
odpovídá dle doby odběru – 22mg/m³
vyhláška – limit pouze pro halothan a
isofluran – 15mg/m³**

Typické expoziční doby - pasivní vzorkování

Analyty	Pracoviště	Venk. ovzduší
Amoniak	15 min - 8 h	8 h - 1 měs.
BTX	1 h – 8h	1 h - 1 týd.
VOC	5 min - 8 h	8 h - 2 týd.
NO2	4 h - 8 h	8 h - 1 týd.
NO2, SO2	4 h - 8 h	8 h - 1 měs.
O3	8 h	8 h - 1 týd.
Aldehydy	15 min - 8 h	8 h - 1 týd.
Anestetika	8 h	-

Legislativa:

- ČSN EN ISO 16017-1 Odběr vzorku těkavých organických sloučenin sorpčními trubicemi, tepelná desorpce a analýza kapilární plynovou chromatografií, Část 2: Difúzní vzorkování**
- ČSN EN 838 Ovzduší na pracovišti – Postupy měření plynů a par pomocí difuzních vzorkovacích zařízení – Požadavky a zkušební metody**
- ISO 16200-2 Workplace air quality -- Sampling and analysis of volatile organic compounds by solvent desorption/gas chromatography Part 2: Diffusive sampling method**

Děkuji za pozornost

**Kontaktní e-mailová adresa:
jiri.pavlosek@zu.cz**